

Hoe ontwerp ik een succesvolle speelplek?

door: Anneke Rodenburg

Een samenvatting van dit artikel is verschenen in: Tuin en Landschap, nr 1, 2017

Nog steeds zijn er speelplekken waar niet gespeeld wordt op zonnige dagen.... Kinderen zitten achter hun tablets wordt er gezegd! Maar ontwerpers laten vaak kansen liggen bij het ontwerp van speelplekken. Ze kunnen nog meer doen om te zorgen dat alle kinderen graag naar een speelplek gaan! In dit artikel worden tips gegeven om de kwaliteit van het ontwerp en de inrichting van speelplekken te vergroten!

Voordat men met het ontwerp van een speelplek aan de slag gaat, is het belangrijk om te weten wat 'spelen' is en waarom dit belangrijk is voor kinderen! Daarnaast is het handig om te weten waarom spelen in een groene omgeving zo belangrijk is. Daarom zal hier eerst aandacht aan besteed worden. In dit artikel worden gazon, bloemweides, planten, struiken en bomen in het kort 'groen' genoemd. Met een 'groene omgeving' wordt een omgeving bedoeld, ingericht met gazon, bloemweides, planten, struiken en bomen. Het woord speelplek wordt gebruikt in de breedste zin van het woord, van buurtspeeltuintje tot speelbos, een plek ingericht om te spelen.

Figuur 1 De Waterstam: een spannend natuurspeelsterrein

Wat is spelen?

Om hier een goed beeld van te krijgen, kan het helpen om eens een tijdje te kijken naar spelende kinderen. Wat doen ze nu precies en wat geeft hen zo veel plezier? Zelf definieer ik spelen als volgt:

'Spelen is 'ont-moeten', even niets moeten en datgene doen wat je hart je ingeeft. Spelen is je eigen spel maken, fantaseren, avonturen beleven en verrassingen tegenkomen. Tijdens het spelen verwerken kinderen vaak dagelijkse gebeurtenissen (bv. ziekenhuisje spelen), waardoor ze tot rust komen. '

Waarom is spelen belangrijk?

Onderzoek van spel bij kinderen heeft aangetoond dat het kan bijdragen aan de motorische ontwikkeling, de verstandelijke ontwikkeling, de sociale ontwikkeling, de emotionele ontwikkeling en de creativiteit. (Rost 1982, de Groot 1980, Zimmer 1981, Diem 1980).

Al spelend leren kinderen veel nieuwe dingen.

Waarom is spelen in een groene omgeving belangrijk?

Spelen in het groen, gaat nog een stapje verder. Uit onderzoek naar de relatie tussen groen en de gezondheid van kinderen blijkt dat groen helpt om in beweging te komen. Buiten kunnen kinderen zich helemaal uitleven. Het zorgt voor welbevinden en helpt bij herstel van stress. Groen helpt bij

een evenwichtige brede ontwikkeling van kinderen, helpt bij sociale contacten en zorgt voor klimaatverbetering en frisse lucht. (Vitaminen G, natuurlijke omgevingen, gezonde omgevingen, J. Maas, proefschrift www.nivel.nl, 2008).

Kortom, het inrichten van een speelplek met groen heeft extra voordelen. Het biedt kinderen de mogelijkheid tot 'spelen in het groen' of 'natuurlijk spelen'. Dit is een vorm van spel dat plaats vindt in een groene omgeving waarbij kinderen materialen gebruiken die ze zelf kiezen én die afkomstig zijn uit deze groene omgeving of onderdelen zijn van deze groene omgeving. (Vrij vertaald uit 'Speelnatuur in de stad, hoe maak je dat?') Voorbeelden hiervan zijn: met bloemen spelen, verstoppertje tussen bomen en struiken, hutten bouwen, met zand en water spelen, enz. Zelf hanteer ik graag de term 'avontuurlijk spelen', omdat men zich daar gemakkelijk een beeld bij kan vormen. Een groene omgeving daagt kinderen bijna vanzelf uit!

Speeltoestellen of gymnastiektoestellen?

Kijken we met deze kennis over spelen en natuurlijk spelen naar speelplekken die alleen ingericht zijn met toestellen, dan valt op dat de meeste speeltoestellen sterk gericht zijn op motorisch spel: klimmen, klauteren, glijden, schommelen enz. Zo bekeken zijn veel speeltoestellen eigenlijk 'gymnastiektoestellen'. Speelplekken die **alleén** ingericht zijn met speeltoestellen en betonnen of rubber tegels, nodigen minder uit tot creatief spel, sociaal spel of fantasiespel. Ze nodigen minder uit tot zelf nadenken, zelf risico's inschatten, bouwen en leren. Door de afwezigheid van losse materialen zoals takken en zand, in dergelijke speelplekken, kunnen kinderen vaak alleen spelen 'wat door volwassenen bedacht is'. Zo is de bijdrage van dergelijke speelplekken aan de totale ontwikkeling van kinderen veel beperkter dan die van een speelplek die royaal ingericht is met groen. *Bijvoorbeeld:* een peuterglijbaan in een speelplek van 25m² met rubbertegels. Een peuter zal eerst leren het trapje op te klimmen en naar beneden te glijden. Op een bepaald moment wordt dit saai en bedenkt hij iets nieuws: hij laat zich op zijn buik naar beneden glijden. Als hij ook dit onder de knie

Figuur 2 Klauterobject, In het hol van de leeuw, op de Lemelerberg

heeft, zal hij misschien nog van onder via de glijgoot naar boven klimmen. Zonder andere materialen zijn de speelmogelijkheden met dit toestel uitgeput. We tellen er vier.

Nemen we 25 m² grond met een heuveltje, zand, een wilgenhutje en bloemen, dan zal de peuter op ontdekkingstocht gaan: 'wat is er aan de ander kant van het heuveltje, wat zie ik in het wilgenhutje, dit wordt mijn huisje en met bloemetjes en zand bak ik taart. Dan ga ik naar buiten. Dat voelt leuk

als het heuveltje op loop, wat voel ik me groot als ik boven sta en wat kan ik dan veel zien! Dat is grappig, ik kan van de heuvel naar beneden rollen en op mijn bips naar beneden glijden! Wat loopt daar over die bloem.... wat is dat voor beestje?' Enzovoort. Opvalt dat de hoeveelheid speelmogelijkheden in een met groen ingerichte speelplek veel groter en gevarieerder is dan in het speelplekje met de glijbaan en rubber tegels. De peuter bedenkt vooral zelf wat hij er zoal kan spelen. Zo doet hij veel nieuwe ervaringen op, onderzoekt en leert. De hoeveelheid

speelmogelijkheden in dit met groen ingerichte speelplekje is erg groot.

Conclusie: speeltoestellen zijn prima voor de motorische ontwikkeling, maar in een speelplek royaal ingericht met groen en losse materialen, zijn er veel meer speelmogelijkheden en krijgen creativiteit, verstandelijke ontwikkeling, sociale ontwikkeling en emotionele ontwikkeling een enorme stimulans! Met deze kennis kunnen we aan de slag met het ontwerp!

Het ontwerp: participatie

Denk vooraf goed na over het ontwerpproces, de uitvoering en het onderhoud. Betrek (groot-)ouders, kinderen en buurtbewoners bij het ontwerpproces en waar mogelijk bij de uitvoering en het onderhoud. Dat geeft hen het gevoel dat de speelplek van hen is en maakt dat iedereen zich er een beetje verantwoordelijk voor gaat voelen.

Voor kinderen is het erg leuk om een eigen speelplek te ontwerpen. Zorg voor plakkend zand en natuurlijke materialen, zoals steentjes, boomtakjes, buxustakjes en bloemetjes. Vaak bouwen kinderen in ruim een half uur de meest mooie en fantasierijke speelplekken met reliëf! Als ontwerper kan men zich door die ideeën laten inspireren en daar zijn voordeel mee doen. Soms is het ook leuk om een dergelijke ontwerpssessie met ouders en buurtbewoners te doen.

Ontwerp een speelplek voor iedereen, ook voor kinderen met een handicap

Overall wonen kinderen met een handicap. Ze staan vaak aan de zijlijn. Om allerlei redenen komen ze niet zo veel in aanraking met leeftijdgenootjes zonder handicap. Juist voor deze kinderen is samen buitenspelen met leeftijdgenootjes nog belangrijker. Toevallige ontmoetingen met leeftijdgenoten

Figuur 3 Meisje met motorische beperkingen

komen buiten gemakkelijker tot stand. Speelplekken zijn vaak beperkt of slecht begaanbaar voor kinderen met een handicap, of speelobjecten zijn niet bespeelbaar voor hen. Bedenk daarom hoe een speelplek aantrekkelijk gemaakt kan worden voor kinderen met een handicap en betrek zo nodig ervaringsdeskundigen. Gebruik bijvoorbeeld een voor rolstoelen geschikte (half)verharding voor de hoofdpaden, maak een waterspeelplek zo, dat ook kinderen in rolstoel de pomp kunnen bedienen en met het water en zand kunnen spelen. Met een goede structuur en enkele simpele aanpassingen zullen ook kinderen met andere handicaps zich snel

thuis kunnen voelen! Een speelplek die toegankelijk is voor kinderen met een handicap is dat ook voor anderen zoals (groot)ouders met een handicap. Zo kunnen ook zij lekker met hun (klein)kind de speelplek in.

Houd rekening met leeftijd en ontwikkeling van de kinderen

Houd bij het ontwerp van de speelplek rekening met de leeftijd van de kinderen voor wie de plek bedoeld is. Jonge kinderen spelen en leren anders dan oudere kinderen. Sluit zo goed mogelijk aan bij de leeftijd van de doelgroep van de speelplek. Nog steeds worden speelplekken aangelegd voor kinderen van 8-12 jaar, waarin klimbomen liggen die niet hoger dan 60cm zijn! Kinderen van deze leeftijd hebben echt veel meer uitdaging nodig. Of speelplekken voor de jongste kinderen met grote

wilgenhutten. Bij jonge kinderen passen kleinere speelplekken met kleine wilgenhutjes. Ze hebben een sterkere behoefte aan veiligheid. In een grote speelplek bedoeld voor alle leeftijden, is een apart deel voor de kleinste kinderen handig. Zo voelen de ze zich veiliger en worden ze niet onder de voet gelopen door de oudere kinderen.

Denk in activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden!

Bij het ontwerpen van speelplekken is het vrij gewoon dat gedacht wordt in 'speeltoestellen'. Welke speeltoestellen vinden we leuk en waar worden ze geplaatst? Niet alleen ontwerpers, maar ook kinderen, ouders en veel volwassenen denken vaak zo. Pak het anders aan en start met het denken in activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden. Vraag kinderen wat ze in de speelplek willen doen en niet welke speeltoestellen ze willen! Vraag onderwijzers naar pedagogische doelen. Een speelplek kan helpen om deze doelen te bereiken! Inspirerende voorbeelden kunnen kinderen en volwassenen hierbij helpen. Aan welke activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden kan dan gedacht worden? Aan activiteiten zoals bloemen kransjes maken, rivieren en dijken bouwen, hutten bouwen, rennen en klimmen, zich uit kunnen leven, enz. Ontwikkelingsmogelijkheden zijn bijvoorbeeld: leren samen spelen, oplossingsgericht leren denken, leren rekenen, gebruik van de zintuigen stimuleren, enz. Dergelijke activiteiten en ontwikkelingsmogelijkheden zouden vervolgens als uitgangspunt voor het ontwerp kunnen dienen.

Maak een speelplek verrassend en uitdagend: speel met het ontwerp!

Een speelplek waar kinderen van de ene kant kunt zien, wat ze aan de andere kant kunnen doen is niet verrassend en daagt niet uit. Zorg voor verrassende paadjes (ook voor kinderen in een rolstoel) en bijvoorbeeld trapjes en tunnels! Als een kind er verstoppertje kan spelen is een speelplek al snel verrassend en uitdagend. Wordt er daarnaast gebruik gemaakt van reliëf, wilgenconstructies, vrolijk bloeiende planten, struiken en bomen, dan is een speelplek meteen nog verrassender en uitdagender. Ook water, losse materialen (bijvoorbeeld gemaaid gras, (wilgen)takken e.d.) en de mogelijkheid om zelf dingen in het terrein te veranderen of bouwen dragen bij!

Uitdaging en verrassing zit ook in het soort beplanting. Denk aan sterke beklimbare struiken en bomen en aan kleine paadjes tussen hoge grassen of struiken! Dit wil niet meteen zeggen dat alle speelplekken helemaal ingericht moeten worden als een groene speelplek. Ook een creatieve en royale toevoeging van reliëf en groen aan een speelplek met speeltoestellen werkt goed!

Veel speelplekken zijn aangelegd met strakke heuveltjes, rechte paadjes, rechte trappen, rechte boomstammen, veel open ruimte en te weinig groen. Een keurige overzichtelijke, maar saaie uitstraling. Voor kinderen zit de uitdaging juist in 'hoe minder open de ruimte, hoe meer verstoppmogelijkheden en groen, hoe meer bulten in de heuvels, hoe bochtiger de paadjes en hoe krommer de boomstammen, hoe leuker om te spelen! Als speelplekontwerper speel je met het ontwerp tot er haast geen rechte lijn te vinden is!

Figuur 4 Klimmen tussen levende wilgenstammen op de Takkenbende

Ontwerp een originele speelplek

Speeltoestellen die kinderen overal zien, zijn niet leuk meer om uit te proberen. Kinderen weten na een aantal keer hoe het voelt om een trapje op te klimmen of om een glijbaan naar beneden te glijden. Bedenk iets dat de speelplek origineel maakt vergeleken met andere speelplekken! Zorg voor iets dat kinderen nog niet eerder gezien hebben, iets dat hun nieuwsgierigheid prikkelt en dat hen het gevoel geeft van 'yes, daar wil ik spelen'! Bijvoorbeeld een bijzonder speelobject of een bijzondere entree! Iets origineels in een speelplek gaat rondzingen in de buurt en als het ook nog opvalt van een afstand, dan worden kinderen als het ware vanzelf naar de speelplek 'toe getrokken'!

Verwijder bestrating en gebruik royaal groen in het ontwerp

Een groene speelplek, zonder al te veel verharding en met een gazon of bloemweide, planten, struiken en bomen, is in het algemeen koeler in de zomer. De bladeren van al het groen verdampen automatisch water, waardoor het tussen het groen aangener wordt om te verblijven op warme dagen. Betonnen tegels of klinkers houden warmte vast.

Daarnaast is een groene speelplek bijna iedere dag anders en zorgt hij voor verrassingen. In een speelplek met groen hoor je vogels. Na een regenbui ruikt het lekker, glinstert alles in de zon, hangen bloemen met hun kopjes naar beneden en kan er in waterplassen gespeeld worden. In de herfst verkleuren struiken en bomen en kunnen er appeltjes, eikels of kastanjes geraapt worden. Na een nacht vorst zijn alle bruine planten ineens wit. In de winter verandert een waterplas in een ijsbaantje! In een speelplek met groen zorgen weersomstandigheden en seizoenen voor volop variatie en verrassingen. Een speelplek met een bloemweide en inheems groen, is daarnaast nog eens extra aantrekkelijk voor allerlei kleine zoogdieren, vlinders, bijen en insecten. Dit zorgt voor heel veel leuke ontdekkingen!

Zorg voor voldoende zon en schaduw

Nog steeds zijn er speelplekken zonder schaduw. Op een zonnige zomerse dag, een dag waarop kinderen juist buiten zouden moeten spelen, is het er te heet om te spelen. Het K.W.F., Koningin Wilhelmina Fonds voor de Nederlandse Kankerbestrijding, adviseert om kinderen op een zonnige dag niet langer dan twintig minuten in de volle zon te laten spelen. In een terrein met voldoende schaduw, zoeken kinderen al spelende vanzelf de schaduw op wanneer het te heet wordt. Zorg ervoor dat rond de 50 % van een speelplek schaduw heeft op warme dagen. Bedenk daarbij dat een plein met betonnen tegels, grenzend aan een stenen muur, veel meer warmte vasthoudt, dan een grasveld tegen dezelfde muur. En dat bomen voor meer koelte zorgen dan een zonnenscherm of zonnedoek. Schaduw van bomen en klimplanten op de muur van een (school)gebouw kan het binnenklimaat op warme dagen met enkele graden

Figuur 5 Wilgentunnel geeft extra schaduw

verlagen! En natuurlijk moeten er daarnaast, voor de koude dagen, voldoende zonnige plekjes zijn.

Kies een bodembedekking en speelobjecten die prettig voelen

Metalen of plastic speeltoestellen en zwarte rubber of betonnen tegels zijn materialen die niet prettig aanvoelen en op warme dagen heet zijn. Metaal voelt in de winter ook nog eens koud. Hout voelt prettiger, ongeacht het weer, maar blijft wel langer nat. Een *héle* speelplek met grint, schelpen of boomschors als bodembedekker is niet fijn, want juist op mooie dagen, lopen kinderen buiten op blote voeten of sandalen. Gewone aarde, vochtig zandbakzand, een humuslaag of gras voelen in het algemeen prettiger, zachter en koeler aan. Het gangbare valzand voelt snel te heet op zomerse dagen. Kies een soort zand dat plakt en meer vocht vasthoudt, (maar geen leemhoudend zand). Het voelt koeler dan valzand en kan als valondergrond gebruikt worden, als het apart gekeurd wordt met een HIC-meting. Bij een dergelijke meting wordt de valdempendheid van de ondergrond getest. Daarnaast houden katten minder van zandsorten die vocht vasthouden en kunnen kinderen er beter mee bouwen. Hier past wel een relativerende opmerking: variatie van materialen, ook het gebruik van minder prettig aanvoelende materialen, draagt wel weer bij aan verschillende zintuigervaringen!

Maak de plek aantrekkelijk voor ouders, kinderen én voor de rest van de buurt!

Maak de speelplek aantrekkelijk voor kinderen, hun (groot)ouders en de rest van de buurt. Zorg dat de entree er leuk en opgeruimd uit ziet. Bloeiende planten, struiken en bomen kunnen daar aan bijdragen. Plaats de wat rommeliger plekken wat verder van de entree vandaan. Zorg voor veel zitplekken in zon én schaduw. Bedenk dat het voor ouders prettig moet zijn om daar een hele middag te zitten. Als zij er prettig zitten, kunnen de kinderen er lang blijven spelen. Als er volwassenen zijn, wordt de kans op vandalisme, pesterijen of ongelukjes kleiner. Zorg op speelplekjes voor de allerjongste kinderen dat er zitplek is vlak bij de plek waar ze veel spelen. Ze hebben namelijk hun ouders direct naast zich nodig. Zorg bijvoorbeeld voor een bankje, boomstam of grote kei op maximaal 2m afstand van de zandbak of een ander belangrijk speelobject. Zo hebben ouders goed zicht op hun kind en kunnen ze van die afstand gewoon met elkaar praten. De jongsten zullen zich zo veiliger voelen!

Figuur 6 Lage picknicktafel op de Lemelerberg

Overweeg eens om lage picknickbanken met een zithoogte van 30 cm en een groot tafeloppervlak neer te zetten. Het nodigt ouders en kinderen uit om te eten en drinken in de speelplek. Dus om langer te blijven én om er verjaardagsfeestjes te vieren!

Veiligheid

Voor speelplekontwerpers is het uiteindelijk de kunst om een verrassend en uitdagend ontwerp te maken met enig overzicht, structuur en voldoende veiligheid. Overzicht draagt bij aan sociale veiligheid. Zorg altijd voor enig overzicht. Haagjes zijn geschikt om structuur te geven. Met een hoogte van bijvoorbeeld 1,20m zijn ze prima voor kinderen om ertussen verstoppertje te spelen, terwijl volwassenen er nog mooi overheen kijken. Een brug of heuvel, vanwaar iedereen over de speelplek uit kan kijken, kan voor sociale veiligheid zorgen.

Er is eigenlijk sprake van tegengestelde wensen van buurtbewoners en (groot)ouders enerzijds en kinderen anderzijds. De eersten houden vaak van netjes en overzicht, terwijl kinderen leuker spelen in een rommeliger omgeving met struiken en bosjes. Als ontwerper is het de kunst om hier een mooie tussenoplossing voor te bedenken zonder dat de speelplek al te veel moet inleveren aan verrassing en uitdaging voor de kinderen!

Zorg verder voor veilige speelobjecten. Een keuring volgens de Europese regelgeving, de NEN-normen, is verplicht. Informeer van te voren en betrek eventueel ervaringsdeskundigen bij het ontwerp en de uitvoering. Zorg voor voldoende afstand tussen verschillende speelobjecten, voor voldoende valruimte, voor een valdempende ondergrond en voorkom beknellingen. Neem in het beheerplan op dat losse voorwerpen onder speeltoestellen worden opgeruimd. Ze kunnen voor verwondingen zorgen als kinderen erop vallen. Maar ook hier geldt: zoek de balans! In een superveilige omgeving leren kinderen niet om zelf na te denken of zelf risico's in te schatten. Een veilig gemaakte omgeving is voor kinderen vaak saai! Of zoals in de NEN-normen staat: 'Kinderen moeten leren omgaan met risico's en dat kan leiden tot bulten, wonden en zelfs incidenteel tot gebroken ledematen' (NEN 1176 deel 1). Zonder gevaar en risico's gaat leren meestal traag en moeizaam. Leren omgaan met gevaren en risico's leidt tot verantwoordelijkheidsgevoel en sneller begrijpen wat er in allerlei situaties gedaan moet worden.

Tot slot: zorg voor een informatiebord bij de entree met enkele spelregels en een adres voor het melden van calamiteiten. Ook dat draagt bij aan de veiligheid net als een goed beheer- en onderhoudsplan.

Is het ontwerp bijna klaar?

Ga na nog één keer na of er van alles te doen en te beleven is:

- Zijn er hutjes, hoekjes en losse materialen zoals takken, stenen, bloemen, zand en water, zodat kinderen van alles kunnen fantaseren en bouwen en allerlei nieuwe spelletjes kunnen bedenken?
- Kunnen kinderen behalve iets bijzonders zien, ook iets bijzonders horen, voelen, proeven en ruiken? - Kunnen kinderen van alles uitproberen, grenzen verleggen en leren risico's in te schatten?
- Zijn er voldoende spannende paadjes, ook voor kinderen in een rolstoel?
- Kunnen kinderen er sleetje rijden en verstoppertjes spelen?
- Kunnen kinderen hier leuke dingen ontdekken, zoals bloemen en beestjes.
- Zijn er rustige plekjes waar de kinderen even op zich zelf kunnen zijn?

Figuur 7 Een rolstoel kan ook door deze tunnel!

Samenvattend

Groen in speelplekken is belangrijk voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Het is voor ontwerpers een uitdaging om een speelplek origineel, verrassend en uitdagend te ontwerpen, en daarnaast te zorgen voor een aantrekkelijke omgeving met enig overzicht, structuur en veiligheid. Als dat lukt, dan is dat direct merkbaar aan de hoeveelheid kinderen en (groot)ouders die, weer of geen weer, op de speelplek te vinden zijn!

Voor meer informatie:

www.tuinenvlinder.nl

www.springzaad.nl

www.speeltuinbende.nl

Allemaal spelen! Anke Wijnja, Marjan Wagenaar (samensteller), Ilse Vonder, Ilse van der Put en Marianne van Lier *Uitgever Stichting Oase, Den Hoorn/Texel, november 2012.*

Stap voor stap naar groene kinderopvang, Elizabeth Binsbergen, Dani Korai en Anneke Rodenburg *Uitgever Stichting Groen Cement, oktober 2015.*

Laat ze buiten spelen, pleidooi voor gezonde risico's. Helen Tovey. *Uitgever Garant, Antwerpen/Apeldoorn 2005.*

Alle foto's zijn gemaakt door Anneke Rodenburg.

Over de schrijfster:

Anneke Rodenburg startte haar bedrijf 'Tuin en Vlinder, van Speeltuin tot Vlindertuin' in 2001. Ze ontwerpt natuurlijke tuinen en spelterreinen. Anneke is orthopedagoge, vakbekwaam hovenier en ecologisch hovenier.

Ze begon als ontwerpster van tuinen met speelhoekjes voor kinderen. Dit is uitgegroeid tot het ontwerpen van natuurlijke speelplekken. Haar boodschap: 'Op veel spelterreinen kunnen kinderen tegenwoordig geen verstopperje meer spelen. Men is vergeten gebruik te maken van het mooiste en goedkoopste 'speeltoestel', waarmee grenzeloos gespeeld kan worden: de natuur'!

De speelplekken die Anneke ontwerpt, worden vaak aangelegd door de Tuinen van Geerdink uit Neede. " Want zijn creatieve toevoeging maakt mijn speelplekken ook tot wat ze zijn/worden, bepalen het succes mee."

Anneke schreef het boek 'Stap voor stap naar groene kinderopvang' en schreef mee aan het boek 'Allemaal spelen!' (zie boven).

Anneke is lid van Stichting Springzaad, Vakgroep Wilde Weelde en Stichting Groen Cement.

Figuur 8 Samenwerken op de Takkenbende